

Het bevel tot huiszoeking en inbeslagneming van de onderzoeksrechter na het arrest Van Rossem t. België

STEVEN VANDROMME*

1. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg heeft op 9 december 2004 België veroordeeld wegens een schending van artikel 8 EVRM omwille van de wijze waarop in België huiszoekingen werden bevolen en uitgevoerd in de zaak Van Rossem¹. Meer bepaald de vage omschrijving in het huiszoekingsbevel van de misdrijven waarvoor het onderzoek is geopend en van de voorwerpen waarnaar gezocht moet worden, liet naar Straatsburgse normen ernstig te wensen over. In deze bijdrage wordt de precieze draagwijdte van deze beslissing voor de Belgische strafrechtspleging onderzocht. Zoals steeds zijn de overwegingen van het arrest van het Europees Hof zeer sterk toegespitst op de concrete omstandigheden van de voorliggende zaak, zodat ervoor gewaakt moet worden niet zomaar algemene conclusies uit het arrest *Van Rossem* te trekken.

2. Na een uiteenzetting van de feitelijke context wordt het arrest van het Europees Hof geanalyseerd en gesitueerd in de rechtspraak en rechtsleer. De knelpunten die aan bod komen zijn: a) Het bevel tot huiszoeking van de onderzoeksrechter; b) De delegatie tot het uitvoeren van de huiszoeking; c) De vermeldingen in de delegatie; d) De aanwezigheid van de verdachte bij de huiszoeking en e) De bij inbeslagneming op te maken inventaris.

3. Na het besluit volgt nog een epiloog betreffende het Europees bewijsverkrijgingsbevel. Eens huiszoekingsbevelen uitgevaardigd in één lidstaat van de Europese Unie in alle andere lidstaten ten uitvoer gelegd zullen kunnen worden, zijn uniforme Europese minimumwaarborgen zoals die in het *Van Rossem*-arrest worden uitgetekend, immers een dwingende noodzaak.

A. UITEENZETTING VAN DE FEITEN

4. Op 27 juni 1990 vordert de procureur des Konings de onderzoeksrechter teneinde een gerechtelijk onderzoek te openen tegen Van Rossem wegens valsheid in geschrifte, gebruik van valse stukken, misbruik van vertrouwen en uitgifte van cheques zonder dekking. Nog dezelfde dag vaardigt de onderzoeksrechter vijf huiszoekingsbevelen uit. De bevelen bevatten de klassieke formules die in de praktijk in een huiszoekingsbevel worden vermeld:

"Wij, ..., onderzoeksrechter bij de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, door andere ambtsplichten verhinderd en gelet op de spoed, (...) geven opdracht aan de officier van gerechtelijke politie bij het parket van de procureur des Konings te Antwerpen, drager van deze beschikking, met de bijstand van de openbare macht zo hij het nuttig acht, dringend en mits inachtneming van de bepalingen van de wet, over te gaan tot een huiszoeking in de woning en de aanhorigheden van (...) gelegen te (...), teneinde er op te sporen en in beslag te nemen alle voorwerpen en bescheiden van nut voor het onderzoek; over te gaan tot elk terzake dienend verhoor, namelijk omtrent de herkomst

van de inbeslaggenomen voorwerpen, en tevens tot het inwinnen van alle inlichtingen die voor het onderzoek nuttig mochten zijn."

5. Onder leiding van de commissaris die de dag tevoren tot het eerste verhoor van de verdachte was overgegaan, doorzoeken officieren van gerechtelijke politie de woning van de verdachte, die van zijn echtgenote, alsook de lokalen van de NV Moneytron Public Relations, van de BVBA Publimax en van de BVBA Metodax. De huiszoekingen bij de twee eerstgenoemde vennootschappen worden uitgevoerd door de commissaris zelf, bijgestaan door acht personen. In hun proces-verbaal maken ze melding van de inbeslagname van een "aantal bescheiden en boekhoudkundige stukken mogelijk van nut voor het onderzoek". Er wordt geen inventaris van de stukken en documenten opgemaakt. Zij worden "ten burele gehouden voor verder nazicht".

6. Wat de huiszoeking in de woning van de verdachte betreft, bleek dat enkel de elfjarige zoon aanwezig was toen de onderzoekers arriveerden. Toen bleek dat de verdachte de hele dag afwezig zou blijven, werd tot huiszoeking overgegaan in aanwezigheid van de conciërge die gevraagd werd als getuige, en van de zoon. Hier werd wel een inventaris opgemaakt van de inbeslaggenomen documenten en voorwerpen.

B. BESLISSING VAN HET EUROPEES HOF

Art. 8.2 EVRM: legaliteit, legitimiteit en proportionaliteit

7. Om in overeenstemming te zijn met artikel 8 EVRM, moet de huiszoeking, die een inmenging uitmaakt in het recht op eerbiediging van het privé-leven van de erdoor geviseerde persoon, het voorwerp uitmaken van een voldoende precieze wettelijke regeling (legaliteit), een legitiem doel dienen (legitimiteit) en noodzakelijk zijn in een democratische samenleving (proportionaliteit)². Deze laatste vereiste impliceert dat de maatregel evenredig moet zijn met het nagestreefde doel of m.a.w. niet op een onevenredige wijze afbreuk mag doen aan de rechten van de persoon op wiens recht op eerbiediging van het privé-leven een inbreuk wordt gepleegd.

8. In de zaak Van Rossem rees weinig discussie wat de vereisten van legaliteit en legitimiteit betreft. Naar Belgisch recht bestaat immers een wettelijke regeling inzake huiszoeking en inbeslagneming, met name voor wat de huiszoeking betreft, in de artikelen 36, 37, 87, 88, 89bis en 90 Sv. evenals de Wet van 7 juni 1969 tot vaststelling van de tijd gedurende welke geen opsporing ten huize of huiszoeking mag worden verricht, en voor wat de inbeslagneming betreft, in de artikelen 35 tot 39, 89, 89bis en 90 Sv. Dat *in casu* mogelijks sommige van deze bepalingen niet werden nageleefd, doet niets af aan de wettelijke basis die huiszoekingen en inbeslagnemingen hebben in het interne Belgische recht.

9. Het feit dat de huiszoekingen en inbeslagnemingen kaderen in een onderzoek naar valsheid in geschriften, gebruik van valse stukken, misbruik van vertrouwen en uitgifte van cheques zonder dekking, maakt dat de maatregelen een legitiem doel dienen, met name de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten zoals opgesomd in artikel 8, § 2, EVRM.

10. Hoewel huiszoeken en inbeslagnemingen noodzakelijk kunnen zijn bij het verzamelen van de materiële bewijzen van gepleegde misdrijven, zal het Hof geval per geval nagaan of de motieven op grond waarvan werd besloten tot zulke maatregelen over te gaan, pertinent waren en volstonden om deze inmengingen in het privé-leven te rechtvaardigen. De interne wetgeving van de lidstaten van de Raad van Europa moet ook adequate en voldoende waarborgen bieden tegen misbruiken³. Anders is niet voldaan aan het proportionaliteitsvereiste. De evenredigheidstoets moet niet enkel worden toegepast op de beslissing tot uitvaardiging van het bevel tot huiszoeking, maar tevens op de wijze waarop aan het bevel tot huiszoeking uitvoering wordt gegeven⁴.

11. Het Europees Hof stelt vast dat de uitgevoerde huiszoeken *in casu* met een aantal procedurele waarborgen waren omkleed. Toch stelt het Europees Hof bepaalde tekortkomingen vast die het unaniem doen besluiten dat de huiszoeken *in casu* op een disproportionele wijze afbreuk deden aan het recht op onschendbaarheid van de woning zoals gewaarborgd door artikel 8 EVRM. Hierna komen achtereenvolgens de waarborgen en de tekortkomingen aan bod en worden de verschillende aspecten gekaderd in de rechtspraak en rechtsleer en daarna van enkele conclusies voorzien.

a) Een voorafgaand bevel van de onderzoeksrechter

12. Het Wetboek van Strafvordering kent de bevoegdheid om een huiszoeking en inbeslagneming te verrichten in beginsel aan de onderzoeksrechter toe⁵. Hoewel dit voor een inmenging in het grondrecht van artikel 8 EVRM niet strikt noodzakelijk is, biedt de machtiging van een onafhankelijke en onpartijdige rechter tot het verrichten van de huiszoeking een bijkomende waarborg tegen willekeurige of lichtzinnige aantastingen van de onschendbaarheid van de woning⁶. De onderzoeksrechter moet de verdachte beschermen tegen al te ijverige politiemensen. Hij bepaalt immers de frequentie, het tijdstip en de intensiteit van de huiszoeken en inbeslagnemingen. Voorwaarde is dan wel dat de onderzoeksrechter niet blindelings een huiszoekingsbevel uitvaardigt, maar mede garandeert dat er bij de uitvoering van het huiszoekingsbevel geen misbruiken gebeuren⁷. Vooral bij delegatie kan dit problemen opleveren⁸.

13. De onderzoeksrechter moet ervoor waken dat voorafgaand aan de huiszoeking ernstige aanwijzingen bestaan dat een misdaad of een wanbedrijf werd gepleegd⁹. De huiszoeking is echter niet onregelmatig of strijdig met artikel 8 EVRM of 17 BUPO op de enige grond dat zij het gevolg is van anonieme inlichtingen¹⁰. Deze anonieme inlichtingen kunnen immers zeer gedetailleerd en derhalve geloofwaardig zijn en aanvullend bevestigd worden door eigen vaststellingen van de verbalisanten¹¹. Meestal wordt in een huiszoekingsbevel slechts op een bijzonder summiere wijze van de voorafgaande aanwijzingen waarop het huiszoekingsbevel steunt, gewag gemaakt.

14. Het bevel tot huiszoeking is niet aan bepaalde vormvereisten gebonden. De onderzoeksrechter kan de opdracht zowel door middel van een ondertekende apostille als door middel van een behoorlijk ondertekende beschikking geven¹². Uiteraard is een geschrift vereist. Wanneer het bevel ter uitvoering waarvan de huiszoeking was gericht, niet bij het dossier is gevoegd, kan de geldigheid ervan niet worden nagegaan en kunnen de tijdens de huiszoeking gedane vaststellingen niet dienen tot staving van een veroordeling¹³.

b) Delegatie aan een officier van gerechtelijke politie principieel toelaatbaar

15. Het Straatsburgse Hof heeft geen principiële bezwaren tegen het feit dat de onderzoeksrechter de huiszoekingen en inbeslagnemingen waartoe hij het bevel geeft, niet persoonlijk uitvoert, maar deze taak in nagenoeg alle gevallen delegeert aan een officier van gerechtelijke politie¹⁴. De delegatie berust op een wettelijke basis, met name artikel 89bis Sv.¹⁵ dat bepaalt¹⁶ (1°) aan wie de delegatie kan geschieden, (2°) dat het slechts kan wanneer het noodzakelijk is en (3°) bij een met redenen omklede beschikking. Het is bovendien (4°) verboden aan de gedelegeerde de opdracht over te dragen (verbod van subdelegatie). Aangezien een delegatie een uitzonderingssituatie is waarbij de gedelegeerde die hiertoe in beginsel niet bevoegd is, een opdracht krijgt van de onderzoeksrechter die krachtens de wet zelf de bevoegde persoon is om deze opdracht uit te voeren, moet de opdracht expliciet en duidelijk omschreven en afgelijnd worden¹⁷. Een algemene delegatie is dan ook onwettig. De macht van de gedelegeerde strekt niet verder dan de hem opgedragen taak.

16. (1°) De onderzoeksrechter kan de opdracht tot huiszoeking en inbeslagneming geven aan een officier van gerechtelijke politie van zijn arrondissement of van het arrondissement waar de handelingen moeten plaatshebben. De officier van gerechtelijke politie is een door de wet aan de betrokken agent toegekende hoedanigheid die hem toelaat de onderzoeksrechter te vervangen bij de uitvoering van onderzoeksopdrachten. De opdracht zal doorgaans niet de naam van de gedelegeerde vermelden, maar alleen de functie of de ambtsbediening¹⁸. Hoewel subdelegatie verboden is, verhindert deze werkwijze niet dat de rechtsgeldige plaatsvervanger van de gedelegeerde ambtsbekleder kan optreden in geval van belet of afwezigheid van de titularis, op voorwaarde dat deze plaatsvervanger zelf de hoedanigheid heeft van officier van gerechtelijke politie¹⁹. Geen wetsbepaling verplicht de rechter te onderzoeken of de aangeduide ambtsbekleder wettelijk verhinderd was de opdracht persoonlijk uit te voeren²⁰.

17. De officier van gerechtelijke politie aan wie door de onderzoeksrechter opdracht werd gegeven tot huiszoeking en inbeslagneming over te gaan, mag zich uiteraard wettig laten bijstaan door een ondergeschikte agent die onder zijn rechtstreekse leiding optreedt²¹. Een huiszoeking zonder de aanwezigheid van een officier van gerechtelijke politie is echter nietig²².

18. Wanneer de onderzoeksrechter optreedt op vordering van een onderzoeksrechter van een ander arrondissement²³, kan hij opdracht geven aan een officier van gerechtelijke politie van dat arrondissement. Aldus kunnen de officieren van gerechtelijke politie die in het arrondissement van de opdrachtgevende onderzoeksrechter het onderzoek voeren en het dossier bijgevolg reeds kennen, ook ingeschakeld worden bij huiszoekingen buiten hun arrondissement. Uiteraard dient er steeds voor gewaakt te worden dat de officier van gerechtelijke politie aan wie de opdracht wordt gegeven, *ratione loci* bevoegd is om op te treden op de plaats waar de zoeking of de inbeslagneming moet gebeuren²⁴. De opdracht van de onderzoeksrechter moet niet uitdrukkelijk vermelden dat de plaats waar de huiszoeking moet gebeuren, binnen het gebied is gelegen van de officier van gerechtelijke politie²⁵.

19. (2°) Delegatie is op grond van artikel 89bis, tweede lid, Sv. slechts mogelijk wanneer het noodzakelijk is. Deze voorwaarde gold aanvankelijk slechts in geval van opsporing

en inbeslagneming van "papieren, titels of bescheiden"²⁶, maar deze beperking is (per ongeluk?) weggefallen sinds de vervanging van artikel 89*bis* Sv. door de Wet van 12 maart 1998. Om misbruiken te vermijden wilde de wetgever vroeger dat de onderzoeksrechter de opsporing en inbeslagneming van delicate zaken zoals geschriften of bescheiden zoveel mogelijk persoonlijk verrichtte. Hij kon deze opdracht slechts delegeren als hij zelf niet kon optreden. Aangezien vandaag de meeste huiszoekingen en inbeslagnemingen betrekking hebben op documenten van allerlei aard en er voldoende gewetensvolle en betrouwbare officieren en agenten van gerechtelijke politie zijn, lijkt het afzonderlijk regime voor papieren, titels en bescheiden, niet meer vereist. Toch is het vreemd dat door de wetswijziging van 1998 nu plots alle delegaties tot het verrichten van huiszoekingen en inbeslagnemingen onderworpen zijn aan een noodzakelijkheidsvereiste, dat dan overigens in de praktijk zeer soepel wordt ingevuld²⁷. Delegatie kan bv. noodzakelijk zijn als de onderzoeksrechter "door andere ambtsplichten verhinderd" is, die even spoedeisend zijn als de te verrichten huiszoeking of indien er op meerdere plaatsen tegelijk huiszoekingen moeten gebeuren²⁸. Van de onderzoeksrechter kan immers redelijkerwijze niet verwacht worden dat hij alle materiële handelingen van een huiszoeking persoonlijk zou uitvoeren. Bij vermelding van een dergelijke reden in het bevel tot huiszoeking staat de handtekening van de onderzoeksrechter borg voor de waarachtigheid van deze vermelding²⁹. Hij beslist in eer en geweten over het dringende karakter van de werkzaamheden die hem verhinderen persoonlijk de huiszoeking te verrichten³⁰.

20. (3°) De delegatie wordt gegeven in een met redenen omklede beschikking. Dit betekent dat in de opdracht vermeld moet worden dat het wegens verhindering van de onderzoeksrechter en gelet op de spoed, noodzakelijk is dat een officier van gerechtelijke politie wordt aangeduid om de huiszoeking en inbeslagneming uit te voeren. De hier bedoelde motivering heeft dus betrekking op de noodzakelijkheid van de delegatie en niet op de noodzakelijkheid van de huiszoeking zelf voor het onderzoek³¹. Zoals reeds in vorig randnummer gezegd, staat de handtekening garant voor de waarachtigheid van deze motivering, die verder niet moet worden geconcretiseerd³².

21. (4°) Subdelegatie wordt door de wet verboden. Artikel 89*bis*, derde lid, Sv. verbiedt de opdracht over te dragen, behalve bij verhindering van de gedelegeerde. Dan kan hij rechtsgeldig door zijn plaatsvervanger worden vervangen³³.

22. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens ziet, zoals gezegd, principieel geen graven in een delegatie die volgens de hierboven beschreven regels van het interne recht geschiedt. Het begrijpt dat de onderzoeksrechter om redenen van doelmatigheid niet overal persoonlijk aanwezig kan zijn. Het hecht ook niet te veel geloof en belang aan de vereiste van noodzakelijkheid die in artikel 89*bis* Sv. wordt gesteld. Wel zal een delegatie naargelang de omstandigheden met bijkomende proceswaarborgen gepaard moeten gaan om te waarborgen dat de inmenging in de persoonlijke levenssfeer niet verder gaat dan nodig is³⁴. Deze komen hierna aan bod.

c) Vermelding van minimale gegevens in het huiszoekingsbevel ter afbakening van de zoekingsbevoegdheid

23. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens stelt vast dat de huiszoekingsbevelen in de zaak Van Rossem in zeer brede bewoordingen waren opgesteld. De zinsnede

die hierbij het meest in het oog springt is, dat opdracht tot huiszoeking werd gegeven "teneinde er op te sporen en in beslag te nemen alle voorwerpen en bescheiden van nut voor het onderzoek", zonder enige beperking. Daarbij bevatten de huiszoekingsbevelen nergens bijkomende informatie over het gerechtelijk onderzoek in kwestie, noch over de in beslag te nemen voorwerpen. De aan de speurders toegekende bevoegdheden waren dan ook bijzonder ruim, aldus het Straatsburgse Hof³⁵.

24. Volgens het Hof moet een huiszoekingsbevel zekere beperkingen bevatten opdat de inmenging die het huiszoekingsbevel mogelijk maakt in het grondrecht van artikel 8 EVRM, en in het bijzonder het recht op onschendbaarheid van de woning, niet onbegrensd en bijgevolg disproportioneel zou zijn. Een huiszoekingsbevel moet dan ook minimale gegevens vermelden die toelaten te controleren of de agenten bij de uitvoering van de huiszoeking de grenzen van het onderzoek en van de opdracht niet te buiten zijn gegaan³⁶.

25. Ook naar Belgisch recht is een algemene delegatie verboden. De beslissing tot delegatie moet schriftelijk worden gegeven in het huiszoekingsbevel. Het bevel tot huiszoeking en inbeslagneming moet een aantal essentiële vermeldingen bevatten³⁷:

- de naam en de hoedanigheid van de opdrachtgever;
- de handtekening van de opdrachtgever;
- de datum;
- de hoedanigheid of functie van de gedelegeerde³⁸;
- de persoon bij wie en de plaats waar de huiszoeking dient te gebeuren;
- het misdrijf naar aanleiding waarvan de huiszoeking dient te gebeuren;
- de voorwerpen die dienen te worden opgespoord.

26. Wat betreft de aanduiding van de plaats waar de huiszoeking dient te gebeuren, dient de nodige precisie aan de dag te worden gelegd. De loutere aanduiding van het adres en de verdieping van het pand zonder vermelding van de naam van de bewoner preciseert onvoldoende bij wie huiszoeking dient te worden verricht, als uit de feitelijke gegevens blijkt dat deze verdieping is opgedeeld in verscheidene appartementen bewoond door verschillende personen³⁹. Een huiszoekingsbevel verleend voor een welbepaalde woning "en overal elders", kan onmogelijk een wettelijke grondslag bieden voor het uitvoeren van huiszoekingen in andere woningen dan de aangeduide⁴⁰.

27. Met betrekking tot de aanduiding van het misdrijf naar aanleiding waarvan de huiszoeking dient te gebeuren, heeft het Hof van Cassatie geoordeeld dat het huiszoekingsbevel de concrete feiten die de onderzoeksrechter onderzoekt, noch hun voorlopige kwalificatie als misdrijf uitdrukkelijk moet omschrijven⁴¹. Het volstaat dat de officier van gerechtelijke politie die met de uitvoering van de huiszoeking is gelast, over de nodige gegevens beschikt die hem moeten toelaten te weten aangaande welk misdrijf de onderzoeksrechter onderzoek voert. De afwezigheid van de uitdrukkelijke vermelding van het misdrijf op het huiszoekingsbevel tast op zich de regelmatigheid van de delegatie niet aan en levert geen schending van artikel 8 EVRM en 17 BUPO, noch een miskennis van het recht van verdediging op, volgens het Hof van Cassatie, aangezien de feitenrechter nog steeds op grond van alle gegevens in het dossier waarover de partijen tegenspraak hebben kunnen voeren, de regelmatigheid van de huiszoeking kan onderzoeken en in het bijzonder kan nagaan of de huiszoeking binnen de perken van de saisine en van de delegatie is gebleven⁴².

28. Dezelfde redenering wordt gevolgd met betrekking tot de voorwerpen die dienen te worden opgespoord. Het bevel tot huiszoeking moet de op te sporen zaken niet specificeren. Ook hier volstaat het dat de officier van gerechtelijke politie die de huiszoeking moet uitvoeren, over de nodige informatie beschikt zodat hij weet waarop het onderzoek betrekking heeft en welke nuttige opsporingen en inbeslagnemingen hij in verband daarmee kan verrichten zonder de perken van het gerechtelijk onderzoek en van zijn opdracht te buiten te gaan⁴³.

29. De grenzen van het gerechtelijk onderzoek worden bepaald door de saisine van de onderzoeksrechter, die op haar beurt bepaald wordt door de vorderingen tot gerechtelijk onderzoek van de procureur des Konings. Ter interpretatie van deze vorderingen kunnen de bij de vordering gevoegde stukken en processen-verbaal worden gebruikt.

30. De grenzen van het gerechtelijk onderzoek verhinderen niet dat de opsporingsbevoegdheden op grond van een huiszoekingsbevel nog steeds zeer ruim zijn, en volgens sommigen zelfs exorbitant⁴⁴, aangezien het huiszoekingsbevel de onderzoeksmagistraat of de gedelegeerde de bevoegdheid geeft om alles in beslag te nemen wat hij nuttig acht om de waarheid aan het licht te brengen (art. 35, § 1, Sv.). De officieren van gerechtelijke politie die een regelmatige huiszoeking verrichten, moeten alles wat één van de in artikel 42 Sw. bedoelde zaken schijnt uit te maken en alles wat kan dienen om de waarheid aan de dag te brengen, in beslag nemen⁴⁵, zelfs al zou het huiszoekingsbevel beperkt zijn tot een welbepaald voorwerp⁴⁶. Zo worden de grenzen van het huiszoekingsbevel niet overschreden, wanneer het bevel aangeeft dat de huiszoeking tot doel heeft gestolen auto's en auto-onderdelen op te sporen alsook "alle mogelijke gegevens in verband met een autozwendel" en de onderzoekers ook de kleerkasten en de wandklok doorzoeken op zoek naar voorwerpen die erin verborgen kunnen zijn⁴⁷. De toevoeging "alle mogelijke gegevens in verband met een autozwendel" laat immers toe ook documenten en dergelijke op te sporen die in kasten en wandklokken verstopt kunnen zitten.

31. Het is hierbij van kapitaal belang dat het huiszoekingsbevel zelf de grenzen van de huiszoeking en de inbeslagneming voldoende afbakt, en dit vanuit een dubbel perspectief⁴⁸. Zowel voor de agenten die de huiszoeking moeten uitvoeren, als voor de persoon bij wie de huiszoeking plaatsvindt, moeten er voldoende gegevens beschikbaar zijn om de omvang van het zoekingsrecht aan te geven.

c.1) Perspectief van de agenten die de huiszoeking moeten uitvoeren

32. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens beklemt toont dat de huiszoekingsmandaten de noodzakelijke gegevens moeten bevatten opdat de agenten die de huiszoeking moeten uitvoeren, binnen de grenzen van het gerechtelijk onderzoek en van de saisine blijven. De hierboven geschetste rechtspraak van het Hof van Cassatie volgens dewelke het huiszoekingsbevel de feiten niet moet omschrijven noch een voorlopige kwalificatie van de misdrijven moet geven, als de agenten maar over de nodige gegevens beschikken die hen toelaten te weten aangaande welk misdrijf het onderzoek loopt en welke nuttige opsporingen en inbeslagnemingen zij in verband daarmee kunnen verrichten, biedt voor het Straatsburgse Hof te weinig houvast⁴⁹. Wie garandeert dat de agenten die de huiszoeking hebben uitgevoerd, wel wisten wat ze moesten zoeken? Hoe kan dit achteraf door de vonnisrechter worden gecontroleerd? Kan de von-

nisrechter meer doen dan veronderstellen dat de onderzoeksrechter wel de nodige verduidelijkingen heeft gegeven aan de met de leiding van de huiszoeking belaste officier van gerechtelijke politie en dat deze op zijn beurt de aan de actie deelnemende agenten heeft gebriefd? Uit het grote aantal inbeslaggenomen documenten leidt het Europees Hof af dat de agenten *in casu* blijkbaar toch niet zo goed wisten wat op te sporen en welke stukken precies in beslag genomen moesten worden.

33. Als minimale eis stelt het Hof daarom dat het bevel tot huiszoeking en inbeslagname minstens dezelfde vermeldingen had moeten bevatten als deze die voorkomen in de vordering van de procureur des Konings tot instelling van het gerechtelijk onderzoek⁵⁰. Aldus zou de drager van de beschikking, zijnde de gedelegeerde officier van gerechtelijke politie, in dat document zelf toch enkele aanwijzingen vinden omtrent het voorwerp van het gerechtelijk onderzoek. Bovendien kan op deze wijze ook achteraf aan de hand van de stukken in het dossier worden nagegaan of de perken van het huiszoekingsbevel niet werden overschreden.

34. Toepassing van deze regel op de zaak Van Rossem, levert het volgende beeld op. Enkel van de officier van gerechtelijke politie die de eerste ondervraging van de verdachte had bijgewoond daags voor de huiszoeking en die persoonlijk aanwezig was bij twee van de vijf uitgevoerde huiszoekingen, kan met zekerheid gezegd worden dat hij over de nodige gegevens beschikte om de omvang van het onderzoek in te schatten (met name een onderzoek naar valsheid in geschrifte, gebruik van valse stukken, misbruik van vertrouwen en uitgifte van cheques zonder dekking) en te weten welke de nuttige op te sporen voorwerpen waren. Dit liet hem toe erover te waken dat de zoekingen zich tot deze misdrijven beperkten en eventuele misbruiken vast te stellen of te voorkomen⁵¹. Of de agenten die bijstand verleenden bij de uitvoering van die twee huiszoekingen voldoende ingelicht waren, blijft in het ongewisse. Eveneens in het ongewisse blijft het antwoord op de vraag of de officieren van gerechtelijke politie die de andere huiszoekingen hebben geleid, voldoende ingelicht waren. De vrije appreciatie-marge waarover de agenten in zo'n geval beschikken om naar eigen goeddunken in beslag te nemen wat zij mogelijks nuttig achten voor het onderzoek waarvan zij de precieze contouren niet kennen, is te ruim en riskeert de onschendbaarheid van de woning verder aan te tasten dan strikt noodzakelijk is⁵².

c.2) Perspectief van degene bij wie de huiszoeking wordt uitgevoerd

35. Zelfs als de agenten effectief op de hoogte waren van het voorwerp van het gerechtelijk onderzoek en exact wisten welke nuttige opsporingen en inbeslagnemingen gedaan moesten worden, volstaat dit evenwel nog niet in de ogen van het Europees Hof. Het determinerende element is dat ook de personen die door de maatregel gevisieerd worden, m.a.w. bij wie de huiszoekingen plaatsvinden, evenals derden, over voldoende informatie beschikken over de vervolgingen die aan de oorsprong liggen van de operatie. Dat zou hen immers in staat stellen om misbruiken te ontdekken, te voorkomen en te signaleren⁵³.

36. Vervolgens past het Hof deze regel toe in de zaak Van Rossem⁵⁴. De enige die min of meer kon vermoeden naar welke misdrijven het onderzoek liep, was Van Rossem zelf, die hierover de dag voor de huiszoekingen werd ondervraagd. De huiszoekingen vonden echter allen plaats in zijn afwezigheid. De agenten hebben geen moeite gedaan om

hem van de huiszoekingen op de hoogte te brengen of zijn aanwezigheid hierbij te bewerkstelligen. De huiszoeking in de woning van Van Rossem vond plaats in aanwezigheid van zijn elfjarige zoon en van de conciërge. Aangezien de huiszoeking geen enkele precisering bevatte omtrent het voorwerp van het onderzoek of de omvang van de huiszoeking, bood de aanwezigheid van de conciërge als getuige weinig waarborgen die ertoe konden bijdragen dat de huiszoeking binnen de perken bleef en dat de agenten niet gingen snuffelen op plaatsen waar redelijkerwijze geen enkele aanwijzing omtrent de op te sporen misdrijven kon worden aangetroffen.

d) Aanwezigheid van de verdachte bij de huiszoeking

37. Overeenkomstig artikel 39 Sv. geschieden de huiszoeking en de inbeslagnemingen in aanwezigheid van de verdachte, indien hij aangehouden is. Indien hij niet aanwezig wil of kan zijn, kan hij een gemachtigde aanstellen, in wiens aanwezigheid deze verichtingen dan geschieden. De voorwerpen die in beslag genomen worden, worden hem vertoond teneinde die te herkennen en te paraferen, indien de zaak het meebrengt. Bij weigering wordt hiervan melding gemaakt in het proces-verbaal⁵⁵.

38. De aanwezigheid van de verdachte bij de huiszoeking en inbeslagneming biedt een extra waarborg. De verdachte kan dan immers zelf erop toezien dat de agenten hun boekje niet te buiten gaan. Ook het Europees Hof heeft erop gewezen dat juist het feit dat de verdachte niet aanwezig was bij de huiszoekingen en dat een onwetende conciërge als getuige werd opgevoerd, een minpunt was in de zaak Van Rossem, nu de getuige amper wist waarom de huiszoeking plaatsvond en er dan ook geen toezicht op kon uitoefenen⁵⁶. De aanwezigheid van een neutrale getuige kan nochtans een gepaste bijkomende waarborg zijn om de afwezigheid van de verdachte te compenseren⁵⁷.

39. De aanwezigheid van de gehechte verdachte bij de huiszoeking is volgens het Hof van Cassatie echter niet voorgeschreven op straffe van nietigheid⁵⁸. Hoewel artikel 39 Sv. daarin niet lijkt te voorzien, zou het ook best in acht worden genomen ingeval de verdachte (nog) niet is aangehouden⁵⁹, hetgeen zo was in de zaak Van Rossem. De afwezigheid van de verdachte bij de inbeslagneming kan achteraf een bron van betwisting worden van de bewijswaarde van het onregelmatig beslag⁶⁰.

e) Inventaris van de inbeslaggenomen voorwerpen en documenten

40. Van de verdachte wordt gevraagd zich te verklaren omtrent de in beslag genomen voorwerpen, die hem vertoond zullen worden. Van een en ander wordt proces-verbaal opgemaakt dat ondertekend wordt door de verdachte, of ingeval hij weigert, wordt daarvan melding gemaakt (art. 35, § 1, Sv.). Uit de rechtspraak van het Hof van Cassatie blijkt dat de bij artikel 35 Sv. voorgeschreven vormvereisten, die krachtens artikel 89 Sv. ook toepasselijk zijn op de onderzoeksrechter, noch substantieel zijn noch op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven⁶¹. Artikel 35 Sv. bepaalt ook geen termijn waarbinnen die vormvereisten vervuld moeten zijn. Tevens wordt door het Hof van Cassatie aanvaard dat een officier van gerechtelijke politie gelast met de uitvoering van een huiszoekingsbevel, rechtsgeldig tot inbeslagname overgaat, wanneer hij omwille van de materiële onmogelijkheid om ze onmiddellijk ter plaatse te onderzoeken, stukken in beslag neemt die op het eerste gezicht een verband kunnen hebben met de misdrijven waarvan de onderzoeksrechter is geadieerd, ten einde ze op een later tijdstip nader te

kunnen onderzoeken⁶². De officier van gerechtelijke politie kan zich bij dit later onderzoek laten bijstaan door andere politieambtenaren⁶³.

41. Het opmaken van deze inventaris is in de ogen van het Europees Hof wederom een belangrijke waarborg voor de verdachte of de persoon in wiens woning de huiszoeking en inbeslagneming plaatsvinden. Zeker nu de verdachte niet aanwezig was bij de inbeslagneming, heeft hij geen controle kunnen uitoefenen op de omvang van deze inbeslagnames en heeft hij niet de gelegenheid gekregen elk in beslag genomen voorwerp te identificeren. Aldus wordt het voor de betrokkene en voor de rechter achteraf quasi onmogelijk om de omvang van de huiszoekingen en inbeslagnemingen te toetsen. Het wordt de betrokkene zo eveneens moeilijk gemaakt om *a posteriori* gebruik te maken van de hem krachtens artikel 61*quater* Sv. toegekende bevoegdheid om de opheffing van het beslag te vragen⁶⁴.

42. Het feit dat het gelet op het grote aantal inbeslaggenomen stukken en documenten, niet mogelijk is geweest een inventaris op te maken, kan het Europees Hof slechts betreuren. Het ontbreken van de inventaris is hier één van de factoren die het Hof tot de conclusie brengen dat de huiszoekingen en inbeslagnemingen *in casu* op een onevenredige wijze afbreuk hebben gedaan aan het recht op onschendbaarheid van de woning en dat artikel 8 EVRM is geschonden.

43. Ook bij het opstellen van de inventaris kan de aanwezigheid van een neutrale getuige een bijkomende waarborg zijn, wanneer de persoon wiens pand doorzocht wordt, afwezig is. In artikel 173 van het Voorontwerp van Wetboek van Strafprocesrecht⁶⁵ wordt bepaald dat de huiszoeking plaatsvindt in aanwezigheid van twee getuigen, indien de in verdenking gestelde afwezig is en geen vertegenwoordiger heeft aangeduid of indien de onderzoeksrechter beslist een huiszoeking te verrichten zonder de in verdenking gestelde te verwittigen. Hetzelfde geldt wanneer de huiszoeking niet bij de in verdenking gestelde maar bij een derde wordt verricht. De persoon bij wie de huiszoeking moet worden verricht, wordt verzocht de huiszoeking bij te wonen. Indien dat niet mogelijk is, moet de huiszoeking plaatsvinden in aanwezigheid van twee getuigen.

C. BESLUIT

44. Welke lessen zijn er nu te trekken uit het *Van Rossem*-arrest? Zoals vaak sluit ook dit arrest van het Europees Hof bijzonder nauw aan bij de concrete omstandigheden van de zaak. De elementen die het Hof hier tot een onevenredige inmenging in de onschendbaarheid van de woning doen besluiten, zijn overwegend: de delegatie in combinatie met het ontbreken van gegevens over het misdrijf dat het voorwerp van het onderzoek uitmaakt, de afwezigheid van de verdachte bij de huiszoekingen en het ontbreken van de inventaris. De vraag rijst dan of het Hof ook tot een schending zou hebben besloten, indien slechts twee van de hierboven opgesomde tekortkomingen zich hadden voorgedaan. Dat valt niet met zekerheid te zeggen.

45. Alleszins kan geconcludeerd worden dat de cassatierechtspraak volgens dewelke het huiszoekingsbevel niet noodzakelijk moet vermelden op welk misdrijf de opsporingen betrekking hebben, als de officier van gerechtelijke politie maar over de nodige informatie beschikte, niet langer houdbaar is. Zonder vermelding van het misdrijf is

het immers niet controleerbaar voor de persoon bij wie de huiszoeking plaatsvindt, noch voor de rechter achteraf, of de personen die de huiszoeking hebben uitgevoerd, binnen de grenzen van de opdracht en binnen de grenzen van het onderzoek zijn gebleven. De minimale eis dat in zulke gevallen het huiszoekingsbevel toch de feiten moet vermelden zoals ze in de vordering tot instelling van het gerechtelijk onderzoek zijn geformuleerd, zal o.i. in de praktijk best ter harte worden genomen, wil men nieuwe schendingen van artikel 8 EVRM vermijden. Ook de aanwezigheid van de verdachte bij de huiszoeking en het opmaken van een inventaris zijn soms essentiële bijkomende waarborgen die in acht moeten worden genomen teneinde te voorkomen dat een huiszoeking op een disproportionele wijze afbreuk doet aan het grondrecht van artikel 8 EVRM.

46. Tenslotte willen we erop wijzen dat een schending van artikel 8 EVRM niet automatisch ook een schending van het recht op een eerlijk proces in de zin van artikel 6 EVRM oplevert⁶⁶. Dit impliceert volgens de recentste cassatierechtspraak in verband met de uitsluiting van onrechtmatig bewijs, dat het bewijs verzameld tijdens een huiszoeking die is uitgevoerd met miskenning van artikel 8 EVRM, niet noodzakelijk nietig is en uit de debatten moet worden geweerd. Noch uit artikel 6 EVRM, dat het eerlijk proces waarborgt, noch uit artikel 8 EVRM, dat het recht op eerbiediging van het privé-, het gezinsleven, de woning en de briefwisseling waarborgt, noch uit enige grondwettelijke of wettelijke bepaling, volgt immers dat bewijs dat met miskenning van een door dit verdrag of door de Grondwet gewaarborgd grondrecht werd verkregen, altijd ontoelaatbaar is⁶⁷. De rechter zal alleen dan geen rekening houden met een onrechtmatig verkregen bewijs, hetzij wanneer de naleving van bepaalde vormvoorwaarden voorgeschreven wordt op straffe van nietigheid, hetzij wanneer de begane onrechtmatigheid de betrouwbaarheid van het bewijs heeft aangetast, hetzij wanneer het gebruik van het bewijs in strijd is met het recht op een eerlijk proces⁶⁸. Bij dit laatste criterium kan rekening gehouden worden met het feit of de overheid die met de opsporing, het onderzoek en de vervolging van misdrijven is belast, al dan niet de onrechtmatigheid opzettelijk heeft begaan. De afwezigheid van de verdachte bij de huiszoeking in combinatie met vage aanduidingen over de omvang van het zoekingsrecht in het huiszoekingsbevel kan de loyaliteit van het proces ondermijnen evenals de betrouwbaarheid van de inbeslagnemingen, aangezien de controle door de rechter op de regelmatigheid van de onderzoekshandelingen wordt bemoeilijkt.

47. Het feit dat de vaststellingen gedaan tijdens huiszoekingen die op gespannen voet staan met artikel 8 EVRM niet noodzakelijk als bewijs zullen moeten worden uitgesloten, neemt natuurlijk niet weg dat de onderzoeksrechters er in de toekomst voor moeten waken de in het *Van Rossem*-arrest gegeven fingerwijzing van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens niet in de wind te slaan.

D. EPILOOG: HET EUROPEES BEWIJSVERKRIJGINGSBEVEL

48. Tenslotte vestigen we er nog de aandacht op dat arresten van het Europees Hof zoals het *Van Rossem*-arrest van cruciaal belang zijn bij de concretisering van de minimale waarborgen die bij een huiszoeking en inbeslagneming in alle lidstaten van de Raad van Europa in acht moeten worden genomen. Zeker nu binnen de Europese Unie weldra een kaderbesluit zal worden aangenomen dat in navolging van het Europees aanhoudingsbevel en het Europees bevroezingsbevel⁶⁹ in een Europees bewijsverkrij-

gingsbevel voorziet⁷⁰. Het beginsel van wederzijdse erkenning wordt er toegepast op bevelen tot het verkrijgen van voorwerpen, documenten en gegevens voor gebruik in strafprocedures, zoals huiszoekingsbevelen. Bedoeling is dat een bewijsverkrijgingsbevel uitgevaardigd door een bevoegde magistraat in één van de lidstaten van de Europese Unie onmiddellijk ten uitvoer kan worden gelegd in een andere lidstaat en dat de resultaten gebruikt kunnen worden in het kader van een strafvervolgning in de beslissingsstaat.

49. Aangezien de uitvaardigende rechter er op moet kunnen vertrouwen dat zijn bevel in de andere lidstaat wordt uitgevoerd met inachtneming van het niveau van waarborgen dat ook bij interne tenuitvoerlegging van dergelijke bevelen moet worden gerespecteerd en dat de verzamelde bewijsstukken achteraf toelaatbaar moeten zijn in de strafvervolgning, zijn gemeenschappelijke minimumgaranties een absolute noodzaak⁷¹. In het ontworpen artikel 12 van het voorstel van Kaderbesluit worden de lidstaten er dan ook toe verplicht de nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat, wanneer ter uitvoering van een Europees bewijsverkrijgingsbevel een huiszoeking noodzakelijk wordt geacht om de voorwerpen, documenten of gegevens te verkrijgen, een aantal minimumwaarborgen in acht worden genomen. Rechtstreeks aansluitend bij de problematiek in het *Van Rossem*-arrest bepaalt artikel 12, § 2, b) dat een persoon wiens pand doorzocht is, gerechtigd is een schriftelijke kennisgeving van de huiszoeking te ontvangen. Daarin dienen minimaal de reden van de huiszoeking, de in beslag genomen voorwerpen, documenten of gegevens en de ter beschikking staande rechtsmiddelen te worden vermeld. Artikel 12, § 2, c) voegt eraan toe dat bij afwezigheid van de persoon wiens pand wordt doorzocht, de kennisgeving waarvan sprake in § 2, b) aan de persoon wordt bezorgd door ze achter te laten in het pand of via andere geschikte middelen. Artikel 12, § 2, a) bepaalt tenslotte dat een huiszoeking in privé-lokalen niet 's nachts mag aanvangen, tenzij dit in uitzonderlijke gevallen noodzakelijk is wegens de bijzondere omstandigheden van de zaak.

50. Hierbij past het twee bemerkingen te maken. Allereerst lijkt het onvoldoende dat de persoon pas nadat zijn pand doorzocht is, op de hoogte wordt gebracht van de reden van de huiszoeking. Om (vooral ingeval van delegatie) na te gaan of de agenten de perken van het onderzoek en van het huiszoekingsbevel niet te buiten gaan, moet de persoon wiens pand doorzocht gaat worden, immers vooraf geïnformeerd worden over de omvang van het onderzoek en het zoekingsrecht. Ten tweede valt op dat de verplichte aanwezigheid van een neutrale getuige niet als minimumwaarborg werd opgelegd. Hoewel dit naar Straatsburgse normen misschien niet verplicht is, is hierboven toch aangetoond dat dit een belangrijke bijkomende waarborg kan opleveren bij huiszoekingen die in afwezigheid van de eigenaar of gebruiker van het pand worden verricht. Te hopen valt dan ook dat de minimumwaarborgen uit het voorstel van Kaderbesluit in de praktijk nog zullen worden aangevuld met de bijkomende garanties die uit het *Van Rossem*-arrest kunnen worden afgeleid.

NOTEN

* Aspirant F.W.O. Vlaanderen - Universiteit Antwerpen

1 Hof Mensenrechten 6 december 2004, *Van Rossem* t. België, n° 41872/98, te raadplegen via de website: <http://www.echr.coe.int>.

- 2 A. JACOBS, "L'influence de la jurisprudence de la Cour Européenne des droits de l'homme en matière de perquisitions", in BELGISCH-LUXEMBURGSE UNIE VOOR HET STRAFRECHT (ed.), *Perspectieven uit de recente rechtspraak in strafzaken*, Gent, Mys & Breesch, 2000, 33-36; C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, Strafprocesrecht & Internationaal Strafrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 2003, 621-624.
- 3 Zie bv. Hof Mensenrechten 25 februari 1993, Funke t. Frankrijk, *Publ.E.C.H.R.* Serie A, nr. 256-A, §§ 55-57; Hof Mensenrechten 25 februari 1993, Crémieux t. Frankrijk, *Publ.E.C.H.R.* Serie A, nr. 256-B, §§ 38-40; Hof Mensenrechten 15 juli 2003, Ernst e.a. t. België, § 114, *AM* 2003, 290 (weergave D. VOORHOOF), *J.L.M.B.* 2003, 1524, *J.T.dr.eur.* 2003, 221 (samenvatting), *T.Strafr.* 2004, 113 (weergave M. MINNAERT).
- 4 P. DE HERT, *Artikel 8 EVRM en het Belgische recht*, Gent, Mys & Breesch, 1998, p. 297, nr. 348. Een overeenkomstig de nationale wet regelmatig uitgevoerde huiszoeking is een bij artikel 8, § 2, EVRM en artikel 17, § 2, BUPO toegestane inmenging van het openbaar gezag in het recht op eerbiediging van het privé-leven (Cass. 27 oktober 1999, *Arr.Cass.* 1999, 1346, *J.T.* 2000, 522, *Rev.dr.pén.* 2000, 733; Cass. 12 februari 2002, *T.Strafr.* 2002, 321, *Vigiles* 2003, afl. 1, 22 met noot F. VERSPEELT).
- 5 Zie L. HUYBRECHTS, "Enkele problemen van het gerechtelijk onderzoek", *Panopticon* 1998, 133.
- 6 Hof Mensenrechten 30 maart 1989, Chappel t. Verenigd Koninkrijk, *Publ.E.C.H.R.* Serie A, nr. 152-A, § 59; Hof Mensenrechten 16 december 1997, Camenzind t. Zwitserland, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-VIII, § 45, *Rev.Trim.Dr.H.* 1998, 639 met noot G. MALINVERNI, waar een huiszoeking, uitgevoerd door de administratie zonder rechterlijk bevel, door het Europees Hof met extra argwaan werd benaderd. Zie ook P. DE HERT, *Artikel 8 EVRM en het Belgische recht*, Gent, Mys & Breesch, 1998, p. 300, nr. 354; P. DE HERT, "Het recht op een onderzoeksrechter in Belgisch en Europees perspectief. Grondrechtelijke armoede met een inquisitoriale achtergrond", *Panopticon* 2003, (155) 173-180.
- 7 Hof Mensenrechten 16 december 1992, Niemietz t. Duitsland, *Publ.E.C.H.R.* Serie A, nr. 251-B, *J.T.* 1994, 65 met noot E. JAKHIAN en P. LAMBERT, *Rev.Trim.Dr.H.* 1993, 467 met noot P. LAMBERT en F. RIGAUX.
- 8 Zie *infra* randnrs. 14 e.v.
- 9 Bergen 15 december 1998, *Rev.dr.pén.* 2000, 849; M. FRANCHIMONT, A. MASSET en A. JACOBS, *Manuel de procédure pénale*, Luik, Fac.dr.Liège, 1989, 319.
- 10 Cass. 4 april 2001, *Arr.Cass.* 2001, nr. 201, *T.Strafr.* 2002, 89; Cass. 12 februari 2002, *T.Strafr.* 2002, 321, *Vigiles* 2003, afl. 1, 22 met noot F. VERSPEELT.
- 11 K.I. Antwerpen 12 oktober 2001, *T.Strafr.* 2002, 324.
- 12 Antwerpen 2 december 1993, *R.W.* 1993-94, 855.
- 13 Cass. 24 april 1996, *Arr.Cass.* 1996, 334, *Rev.dr.pén.* 1996, 1127, *J.L.M.B.* 1996, 1282, *R.Cass.* 1997, 15 met noot L. ARNOU, "Toelaatbaarheid van bewijs in strafzaken en het recht van verdediging", *R.Cass.* 1997, 10-15.
- 14 Van Rossem t. België, § 43.
- 15 Voorheen art. 24 van de Wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis, zoals gewijzigd door art. 2 van de Besluitwet van 1 februari 1947.
- 16 Zie C. DE VALKENEER, *Manuel de l'enquête pénale*, Brussel, Larcier, 2003, p. 327-330, nrs. 415-417; H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, Brugge, Die Keure, 2003, 584 e.v.
- 17 L. ARNOU, "De precisie van het bevel tot huiszoeking en inbeslagname", *P.&B.* 1999, 143-144, nr. 3.
- 18 Cass. 22 september 1936, *Pas.* 1936, I, 363; Cass. 25 november 1940, *Pas.* 1940, I, 303; Cass. 17 juni 1957, *Arr.Cass.* 1957, 871 met noot.
- 19 Cass. 17 november 1981, *Arr.Cass.* 1981-82, 374, *R.W.* 1981-82, 2559; Cass. 28 februari 1984, *Arr.Cass.* 1983-84, 817; Cass. 19 september 2000, *Arr.Cass.* 2000, nr. 480; Gent 15 mei 1981, *R.W.* 1981-82, 1273 met noot A. VANDEPLAS, "Delegatie van bevoegdheid tot huiszoeking"; Brussel 25 februari 1986, *Pas.* 1986, II, 70.
- 20 Cass. 19 september 2000, *Arr.Cass.* 2000, 1397, *T.Strafr.* 2001, 88.
- 21 Cass. 28 februari 1984, *Arr.Cass.* 1983-84, 817; Cass. 10 maart 1998, *Arr.Cass.* 1998, 294, *R.W.* 1998-99, 644 met noot A. VANDEPLAS; Cass. 1 december 1999, *Arr.Cass.* 1999, nr. 645.
- 22 Corr. Luik 27 juni 1986, *Jur.Liège* 1986, 449 met noot.

- 23 Cf. art. 90 Sv. Zie bv. Cass. 17 november 1993, *Arr.Cass.* 1993, 957, *R.Cass.* 1994, 36 met noot L. ARNOU, "Het schriftelijk karakter van de ambtelijke opdracht", *R.Cass.* 1994, 33-35.
- 24 Cass. 4 oktober 1983, *Arr.Cass.* 1983-84, 129, *J.T.* 1985, 407, *R.W.* 1983-84, 1349 met noot A. VANDEPLAS, "De opdracht tot huiszoeking", *Rev.dr.pén.* 1985, 569; L. VIAENE, *Huiszoeking en beslag in strafzaken*, in *A.P.R.* 1962, p. 137, nr. 247.
- 25 Cass. 17 oktober 1949, *Arr.Cass.* 1950, 76, *R.W.* 1949-50, 1227.
- 26 Voor deze begrippen, zie L. VIAENE, *o.c.*, p. 143, nr. 266 en Gent 13 februari 1953, *R.W.* 1953-54, 20.
- 27 L. ARNOU, "De precisie van het bevel tot huiszoeking en inbeslagname", *P.&B.* 1999, p. 148-149, nrs. 12-14.
- 28 L. VIAENE, *o.c.*, p. 144, nr. 268; Cass. 25 november 1940, *Pas.* 1940, I, 303.
- 29 Gent 26 juni 1997, *Vigiles* 2000, afl. 1, 24 met noot P. DE HERT, "Rechters zetten deur open voor soepele huiszoeking en aanleg fotoboeken", *P.&B.* 1999, 196 met noot L. ARNOU, "De precisie van het bevel tot huiszoeking en inbeslagname", *P.&B.* 1999, 143-149.
- 30 Antwerpen 2 december 1993, *R.W.* 1993-94, 855.
- 31 L. VIAENE, *o.c.*, p. 144-145, nr. 269.
- 32 Bergen 15 december 1998, *Rev.dr.pén.* 2000, 849.
- 33 Zie *supra* nr. 15 en R. VERSTRAETEN, *Handboek Strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 1999, p. 344, nr. 760.
- 34 Van Rossem t. België, § 43.
- 35 Van Rossem t. België, § 44. Vgl. Hof Mensenrechten 16 december 1992, Niemietz t. Duitsland, *Publ.E.C.H.R.* Serie A, nr. 251-B, § 37; Hof Mensenrechten 25 februari 2003, Roemen en Schmit t. Luxemburg, § 70; Hof Mensenrechten 15 juli 2003, Ernst e.a. t. België, § 116, <http://www.echr.coe.int>.
- 36 Van Rossem t. België, § 45.
- 37 Cass. 18 november 1997, *Arr.Cass.* 1997, 1160, *R.W.* 1998-99, 82 met concl. Adv.-Gen. G. BRESSELEERS; L. ARNOU, "De precisie van het bevel tot huiszoeking en inbeslagname", *P.&B.* 1999, 144, nr. 3 en p. 145, nr. 6; J. D'HAENENS, *Belgisch Strafprocesrecht*, Gent, Story-Scientia, 1985, p. 343, nr. 4; L. VIAENE, *o.c.*, p. 133, nr. 235 en p. 135-136, nr. 242.
- 38 Aangezien de delegatie zich richt tot de functie, moet de naam van de gedelegeerde niet in het bevel tot huiszoeking worden vermeld: Corr. Brussel 1 mei 1936, *Rev.dr.pén.* 1937, 555; Brussel 11 juli 1936, *Rev.dr.pén.* 1937, 554; A. VANDEPLAS, "Delegatie van bevoegdheid tot huiszoeking" (noot onder Gent 21 juni 1979), *R.W.* 1979-80, 785.
- 39 Antwerpen 25 april 2000, *T.Strafr.* 2000, 271.
- 40 Zie echter Corr. Gent 27 juni 1991, *T.G.R.* 1992, 70 met kritische noot S. KEMPINAIRE.
- 41 Cass. 23 april 1996, *F.J.F.* 1996, 497; Cass. 18 november 1997, *I.c.* (zijnde het arrest in de zaak Van Rossem); Cass. 13 februari 2001, *Arr.Cass.* 2001, 267, met noot J.d.J.; Cass. 26 maart 2002, *Pas.* 2002, 799.
- 42 Cass. 26 maart 2002, *I.c.*
- 43 Zelfde arresten als in voetnoot 41.
- 44 Corr. Brussel 20 februari 1998, *J.L.M.B.* 1998, 802, *J.T.* 1998, 361 met noot P. LAMBERT, *Journ.Proc.* 1998, nr. 344, 11 met noot Y. HANNEQUART.
- 45 Cass. 19 februari 2002, *AR.P.00.1100.N*, <http://www.cass.be>.
- 46 L. VIAENE, *o.c.*, p. 138, nr. 251 en p. 139, nr. 253.
- 47 Bergen 21 april 1998, *Rev.dr.pén.* 1998, 1050.
- 48 Zie ook J.d.J. in zijn noot onder Cass. 13 februari 2001, <http://www.cass.be>.
- 49 Van Rossem t. België, § 46.
- 50 Van Rossem t. België, § 46.
- 51 Van Rossem t. België, § 48.
- 52 Zie ook reeds de kritiek van L. ARNOU op de Belgische rechtspraak in L. ARNOU, "De precisie van het bevel tot huiszoeking en inbeslagname", *P.&B.* 1999, p. 146-147, nrs. 8-10.
- 53 Van Rossem t. België, § 47. Vgl. Hof Mensenrechten 15 juli 2003, Ernst e.a. t. België, § 116.

- 54 Van Rossem t. België, § 49.
- 55 Zie hierover G. STESENS, "Het beslag in strafzaken", in *CBR-Jaarboek 1998-1999*, Antwerpen, Maklu, 1999, p. 418-420.
- 56 Van Rossem t. België, § 49.
- 57 Zie ook *infra* randnr. 43.
- 58 Cass. 8 januari 1988, *Arr.Cass.* 1987-88, 585, *Rev.dr.pén.* 1988, 470 met noot J.S.; Cass. 25 september 1996, *Arr.Cass.* 1996, 802.
- 59 G. STESENS, *l.c.*, 419.
- 60 Cass. 15 mei 1916, *Pas.* 1917, I, 97.
- 61 Cass. 26 september 1966, *Arr.Cass.* 1967, 95; Cass. 7 februari 2001, *Arr.Cass.* 2001, nr. 77.
- 62 Cass. 20 november 2001, *Pas.* 2001, 1901.
- 63 Cass. 10 maart 1998, *Arr.Cass.* 1998, nr. 133.
- 64 Van Rossem t. België, § 50.
- 65 Voorontwerp van Wetboek van Strafprocesrecht, *Parl.St.* Kamer, 2001-02, nr. 2043/001 en *Parl.St.* Senaat, 2001-02, nr. 1288/1.
- 66 Hof Mensenrechten 12 mei 2000, Khan t. Verenigd Koninkrijk, <http://www.echr.coe.int>.
- 67 Cass. 16 november 2004, AR.P.04.0644.N.; Cass. 16 november 2004, AR.P.04.1127.N., <http://www.cass.be>.
- 68 Cass. 14 oktober 2003, *NjW* 2003, 1367; *R.W.* 2003-04, 814, concl. Adv.-Gen. M. DE SWAEF; *Vigiles* 2004, 15, noot F. SCHUERMANS, "Ook de onrechtmatige voertuigzoeking kan dienen als geldig bewijs: het cassatiearrest van 14 oktober 2003"; *R.A.B.G.* 2004, 333, noot F. SCHUERMANS, "De nieuwe cassatierecht-spraak inzake de sanctionering van onrechtmatig verkregen bewijs: doorbraak of bres?", *T.Strafr.* 2004, 129, met concl. Adv.-gen. M. DE SWAEF en noot Ph. TRAEST, "Onrechtmatig verkregen doch bruikbaar bewijs: het Hof van Cassatie zet de bakens uit", *Rev.dr.pén.* 2004, 617, concl. Adv.-gen. M. DE SWAEF; Cass. 23 maart 2004, *R.A.B.G.* 2004, 1061, noot F. SCHUERMANS, "Cassatie verfijnt en relativeert verder de uitsluitingsregels in strafzaken".
- 69 Kaderbesluit van 22 juli 2003 inzake de tenuitvoerlegging in de Europese Unie van beslissingen tot bevrozing van voorwerpen of bewijsstukken, *PB.* L 196 van 2 augustus 2003, p. 45. Zie hierover I. CLEERINX, E. BRANTEGEM en J. VANDEN BOSSCHE, "Bevriazing van buitenlandse vermogensbestanddelen en bewijsstukken", in G. VERMEULEN (ed.), *Aspeten van Europees formeel strafrecht*, Antwerpen, Maklu, 2002, 301-343.
- 70 Voorstel voor een Kaderbesluit van de Raad betreffende het Europees bewijsverkrijgingsbevel ter verkrijging van voorwerpen, documenten en gegevens voor gebruik in strafprocedures, Brussel, 14 november 2003, COM (2003) 688 def., 2003/0270 (CNS).
- 71 Zie voor een algemeen overzicht van de uitdagingen waarvoor de Europese Unie staat op strafprocesrechtelijk vlak: S. DE BIELLEY, "L'harmonisation des procédures", in *Actualités de droit pénal européen*, Brussel, La Chartre, 2003, 111-131 en G. DE KERCHOVE, "La reconnaissance mutuelle des décisions pré-sentenciellens en général", in G. DE KERCHOVE en A. WEYEMBERGH (ed.), *La reconnaissance mutuelle des décisions judiciaires pénales dans l'Union européenne*, Brussel, Ed. de l'Université de Bruxelles, 2001, 113-122.